

222161

Seria A.

Imprimat legal.

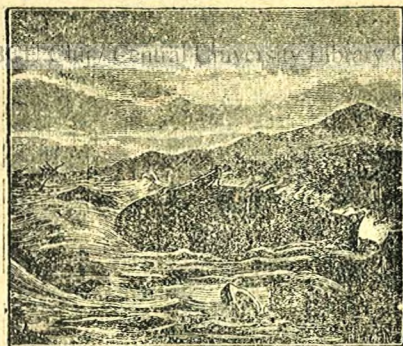
No. 34.

# CUNOȘTINTE FOLOSITOARE

Seria A.

„STIINȚĂ PENTRU TOTI”

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR  
I. SIMIONESCU



LĂMURIREA POTOPULUI

DE

I. SIMIONESCU

Profesor la Universitatea din Iași

Seria A. CARTEA ROMĂNEASCĂ No. 34.

# „CUNOȘTIINȚE FOLOSITOARE”

Apare sub direcția D-lui I. Simionescu, prof. la universitatea din Iași. Membru al Acad. Rom. fost secretar general la Min. de Instrucție.

Fiecare broșură de 32 pag. cu figuri, costă numai 5 lei. Se primesc și comenzi directe prin mandat poștal pe adresa „CARTEA ROMÂNEASCĂ” B-dul Academiei 3, București; și se dă o broșură gratis aceluia care cumpără deodată 5 broșuri.

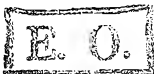
## Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. Cum era omul primitiv de I. Simionescu.
2. Viața omului primitiv de I. Simionescu.
3. Gazurile naturale de I. Simionescu.
4. Albinele de T. A. Bădărău
5. Diabetu, ingrășarea, gălbănirea de Dr. Căhănescu.
6. Raze vizibile și invizibile de C. V. Gheorghiu.
7. Viața microbilor de Dr. I. Gheorghiu.
8. Furnicile de T. A. Bădărău.
9. Viața plantelor de I. Simionescu.
- 10-11. Pasteur de C. Moțaș.
12. Soarele și luna de I. Simionescu.
13. Telefonía fără fir de Tr. Lalescu.
14. Porumbeii Mesageri de V. Sadoveanu
15. Planeta Marte de Ion Pașa.
16. Dela Omer la Einstein de General Sc. Panaitescu.
17. Cum vedem de Dr. I. Glăvan.
18. Razele X. de Al. Cișman.
19. Omul dela Cucuteni de I. Simionescu.
20. Protozoarele de I. Leșci.
21. Fulgerul și trăsnetul de C. G. Brădețeanu
22. Nebuloasele gazoase de M. E. Herovanu
23. Bacteriile folositoare de I. Popu Câmpeanu.
24. Scrisori cerești (Meteorite) de I. Simionescu.
25. Din istoricul electricității de Stel. C. Ionescu.
26. Mercur și Venus de C. Negoita.
27. Reumatism și arteroscleroza de Dr. M. Căhănescu.
28. Oameni de inițiativă de Apostol D. Culea.
29. Henri Ford de Ing. N. Ganea
30. Musca de I. Mureșanu.
31. Ciupercile de I. Popu Câmpeanu
32. Cifrele de G. M. Iăzărescu
33. Animale de demult de I. Simionescu
34. Lămurirea potopului de I. Simionescu.
35. Din viața oamenilor întreprinzători de Apostol D. Culea.

SERIA A.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE  
ȘTIINȚA PENTRU TOȚI

No. 34



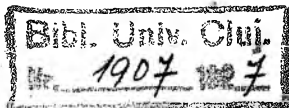
# LĂMURIREA POTOPULUI

DE

I. SIMIONESCU

Profesor la Universitatea din Iași

BCU Cluj / Central University Library Cluj



BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMANEASCĂ” S. A.

222161

A apărut :

## CALENDARUL GOSPODARILOR

pe

1 9 2 7

întocmit de

**I. SIMIONESCU**

Profesor universitar Iași

Ingrijit tipărit, cu numeroase figuri și cu două portrete în heliogravură minunat redată (Principalele Mihail și O săteancă din Țara Oașului).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Cel mai eștin calendar (Lei 25)*

*Cine trimete prețul pentru 12 calendare, capătă un exemplar gratuit.*

Părerii depe calendar :

„De 6 ani de când apare a pătruns în mulțime ca nici o altă carte (Albina)

Calendarul acesta a isbudit să prindă, mulțumită priceperii întâi și dragostii mai ales cu care e înghebat.

*(Ideea Europeană)*

---

## Potopul, după Biblie.

Toată lumea cunoaște descrierea potopului, învățată din școlile primare.

După facerea lumii, după isgonirea lui Adam și Eva din raiu, după uciderea lui Avel de către Cain și înmulțirea fărădelegilor omenești, urmează pedeapsa : potopul.

Dumnezeu revarsă trâmbe de ape peste fața pământului, ca să-l curățe de oamenii ajunși răi. Numai Noe a aflat har înaintea lui Dumnezeu. Dumnezeu a zis lui Noe : «Fă-ți o corabie de lemn de gofer și lipește-o pe dinlăuntru și pe din afară cu smoală. Și corabia să fie lungă de 300 de coți, lată de 50 și înaltă de 30 de coți. Ferestre luminoase vei face arcii, înalte de un cot, iar ușa o vei pune într'o coastă. Corabia va fi cu trei rânduri de camere, unul jos, altul la mijloc și altul sus. Și iată, Eu voi aduce po-

top asupra pământului, și va pieri tot ce-i viu pe pământ! Iar cu tine voi face legătură; vei intra în corabie, tu, feciorii tăi, femeia ta și femeile feciorilor tăi. Și din toate vietățile pământului vei lua cu tine parte bărbătească și parte femească ca să le păstrezi în viață împreună cu tine. Din păsări după felul lor și din vite după felul lor și din toate târătoarele de pe pământ după felul lor, câte două din fiecare vor intra cu tine, ca să le păstrezi în viață. Și tu ia-ți din toate bucatele, ca să fie ție și lor spre mâncare.

Dumnezeu a zis lui Noe: «Intră în corabie, tu și toată casa ta. Și din toate vietuitoarele cele curate bagă în corabie câte șapte părechi, dar din cele necurate câte două, ca să le păstrezi sămânța peste tot pământul. Că după șapte zile voi lăsa să ploaie peste pământ 40 de zile și 40 de nopți și voi stârpi de pe fața pământului toate ființele ce am făcut». Și Noe făcu toate după porunca Domnului.

Noe era de 600 ani, când veni potopul de apă asupra pământului.

În ziua aceea se desfăcură toate izvoarele adâncului celui mare și se deschiseră stăvilele cerului. Și ploaie mare căzu pe pământ vreme de 40 de zile și 40 de nopți. Și apele se umflară de s'au rădicat cu 15 coți deasupra munților celor mai înalți, de nu se mai vedeau nici

văi nici munți. Peste tot era numai o apă, cât ținea pământul. Și pieriră toate viețuitoarele de pe pământ. Au pierit păsările, vitele, fiarele sălbatece, târătoarele și toți oamenii. Și n'au rămas decât Noe și cei ce erau în corabie cu el.

Și apa acoperi pământul 150 de zile. Și și-a adus aminte Dumnezeu de Noe și lăsă să sufle vânt pe pământ. Se încuiară izvoarele adâncului și stavilele cerului și ploaia din ceruri fu oprită. Apa se retrăgea de pe pământ, scurgându-se necontenit, iar corabia se opri pe muntele Ararat.

După 40 de zile Noe deschise fereastra corăbiei și a dat drumul unui corb, ca să vadă dacă a scăzut apa. Acesta însă a sburat și s'a întors. După 7 zile a dat drumul unui porumbel, care negăsind loc unde să șadă, s'a întors la Noe în corabie. Și mai așteptând încă 7 zile, Noe a trimis din nou porumbelul și acesta s'a întors cătră sară, aducând în cioc o ramură de măslin cu frunze verzi. La vederea acestui semn, Noe a înțeles că a scăzut apa de pe fața pământului. După alte 7 zile, a mai trimis Noe un porumbel care nu s'a mai întors. Și a privit Noe și a văzut că pământul începuse a se usca<sup>1)</sup>.

Așa sună legenda biblică a potopului, cum e cuprinsă în Capitolul 6, 7 și 8 din Cartea lui Moisi.

---

1) După *Mica Biblie*, București, 1913.

Legenda aceasta a domnit multă vreme. În timpul atotputerniciei bisericei catolice, nimănui nu-i era îngăduit să se îndoească dacă este adevărată ori ba. De aceea multe fenomene naturale din domeniul istoriei pământului, văzute prin prisma povestei potopului, erau lămurite cu totul altfel decât sunt astăzi lămurite.

## II.

### Lămurirea fosilelor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am arătat în altă cărțuție ce sunt *fosilele*<sup>1)</sup> înscrisurile pământului, după care și se poate urmări fazele din viața lui de demult.

Lămurirea fosilelor, deci și știința geologiei, a suferit mult de pe urma credinței că pământul a fost spălat, o singură dată, peste toată fața lui, de către potopul revărsat ca pedeapsă oamenilor.

Urmele împietrite ale viețuitoarelor de demult sunt cunoscute de când omul a prins a observa în jurul său și a căutat să-și lămurească tot ce vedea.

Învățații din Grecia veche și ei cunoșteau fosilele. Unii ca *Herodot*,<sup>2)</sup> istoricul care a călcat,

---

1) I.<sup>o</sup>  
Iositoare, Seria A No. 33 (5 lei).



în călătoriile sale, și ținuturile dobrogene, explică fosilele văzute de el în dealurile Egiptului foarte natural, prin aceea că o dată Oceanul a acoperit tot ținutul egiptean, iar fosilele nu sunt decât scoicele rămase pe fundul apelor, care mai apoi s'au retras. Alții însă, cum a fost *Teofrast* din Lesbos (368-284 î. Hr.), un elev al vestitului filosof *Aristotel*, socotea urmele de pești din Heraclea ca născuți din icrele de pești rămase în pământ sau care au pătruns în pământ cu apele isvoarelor.

Părerile erau deci diferite, ceea ce arată o independență de gândire, chiar când acele păreri sunt greșite.

Cum a început vremea când biserica papilor se lupta cu ideile păgâne și a prins a pune stăpânire pe sufletele oamenilor, o bună bucată de vreme nu era nimănui îngăduit să gândească altfel decât cum dictau interesele bisericești. Știința este pusă sub oboroc, iar slabele cercetări științifice, mai ales cele astronomice legate cu calendarul, se făceau în mănăstiri.

În știință domneau părerile lui *Aristotel*, filosoful grec, și erau socotite ca literă de evanghelie.

Mai cu seamă în privința pământului și a vieții lui de demult, nu era nimănui iertat să spuie altfel decât cum stătea scris la biblie. Se cunoaște de toată lumea că *Giordano Bruno* a fost

ars pe rug, pentru că s'a încumetat să susție că nu soarele se învârtește în jurul pământului ci că pământul se mișcă în jurul soarelui strălucitor.

În asemenea împrejurări, asupra fosilelor ajunsese să se deie lămuririle cele mai copilărești.

Astfel unii susțineau, în frunte cu un învățat arab destul de deștept, *Avicenna*, că fosilele provin dintr'o putere zămislitoare aflată în lăuntrul pământului. Un altul, *Albertus Magnus*, învățat cu renume pe vremea lui (1193—1280), era cam de aceeași părere; aceasta s'a menținut și până în veacul lui Ștefan-cel-Mare (XV-lea), când s'a încins o strașnică discuție, dacă fosilele sunt jocuri de Ualej naturii, sunt datorite aburului cu putere de zămislire, rădicat din mări sau sunt urmele scheletelor de animale ucise pe vremea potopului.

S'au ridicat și glasuri protivnice, dar au trecut nebăgate în seamă, acoperite de corul învățaților oficiali, ascultători credinței. Printre cei dintâi e demn de pomenit <sup>1)</sup> marele pictor, sculptor, arhitect și inginer *Leonardo da Vinci* (1452-1519), a cărui părere nu se deosebește întru nimic de aceea de astăzi. După el fosilele sunt resturile animalelor care au trăit în mările de

---

1) Vezi I. Simionescu, *Oament aleși vol. I Străinii*. Ed. III, 1925, Lei 45.

demult. Acestea erau întinse peste ținuturile unde azi este uscat. Pietrele cu fosile, din dealuri, nu sunt decât mълul și năsipul de pe fundul mărilor, iar fosilele, scoicele animalelor care trăiau în apă.

De aceeași părere fu nu mai puțin vestitul olar savant francez *Bernard de Palissy* (veacul XVI-lea), cel dintâi care a încercat să răspândească învățăturile sale ținând prelegeri publice în limba înțeleasă de popor și nu în cea latinească<sup>2)</sup>. Pentru îndrăsneala părerilor sale însă a suferit și închisoarea.

Cu vremea însă părerile copilărești că fosilele sunt jocuri de ale Naturii fură date uitării. În schimb tot mai adânc prindea rădăcini lămurirea că ele sunt urmele potopului de pe vremea lui Noe.

Așa de mult ce se lățise asemenea lămurire sub scutul bisericeii, încât nici măcar celor mai de samă învățați nu le trecea prin gând că ar putea fi altfel. Totuși era un progres. Cel puțin se recunoștea de toată lumea că fosilele nu sunt jucării naturale, întâmplătoare, ci au fost odată ființi vii, asemenea celor ce trăesc pe pământ. Tocmai asemenea recunoaștere, nu putea duce decât la lămurirea lor prin potop, scăparea de

---

2) I. Simionescu. *Viața unui om*. Biblioteca de popularizare a Casei Școalelor. Ed. IV. Lei 3.75.

conflictul periculos cu armata celor ce apărau cu îndârjire biblia. Lămurirea aceasta se întărește și domină în veacul al 17-lea și 18-lea. Invățatul doctor elvețian *Scheuchzer* (1672-1733) fu influențat într'atâta de ideia dominantă, încât socoti că a dat și peste restul omului păcătos, martorul potopului, luând ca atare scheletul unei sălămazdre uriașe.

Odată cu revoluția franceză și cu răspândirea spiritului pozitiv al enciclopediștilor, părerea sprijinită pe legenda biblică prinde a se tot șterge, cum să scâmoșează ceața deasă sorbită de soare. Ultimul ei slab susținător fu marele naturalist francez *G. Cuvier*. Cercetările proprii l'au dus însă la o schimbare a părerii generale. Ca să explice deosebirea dintre viețuitoarele care au trăit odată pe fața pământului și a căror urme sunt fosilele și cele care trăesc azi pe fața pământului, el ajunge la teoria catastrofelor sau revoluțiunilor de pe pământ.

Nu a fost numai un potop. După cel dintâi, a urmat o nouă creațiune de viețuitoare, nimicite prin o nouă catastrofă. Și așa mai departe. Astfel rămâne credincios vechii păreri de veacuri, dar o împacă cu netăgăduitele dovezi că lumea viețuitoarelor de pe pământ s'a schimbat de mai multe ori.

Teoria lui *Cuvier* însă repede a fost dărâmată de către ideile lui *Lamarck* și *Darwin*, care în-

lătură ideia creațiunilor succesive și dovedesc transformările viețuitoarelor unele din altele, cele mai noi din cele dispărute, mai vechi.

Nu e mai puțin adevărat că legenda biblică a potopului a stăpânit peste 17 veacuri, stânjenind progresul Științelor Naturale și în special al Geologiei.

### III.

#### Epopea lui Izdubar.

În săpăturile săvârșite pe la mijlocul veacului trecut, în apropiere de actualul Mossul, atât de des pomenit în conflictul dintre turci și englezi, s'a dat peste biblioteca din vremea lui *Assurbanipal*, în ruinile Ninivei, înfloritoarea capitală a Asiriei. Printre altele s'a găsit și copia *Epozei lui Izdubar*, după un text cu mult mai vechiu, probabil cu 2000 ani înainte de Hristos.

E vorba de isprăvile lui *Izdubar-Gilgomeș* care «a văzut genunea adâncă, a cunoscut toate tainele lumii și a adus muritorilor vești de dinaintea potopului». Izdubar, după lungi peripeții, ajunge la locul unde se afla strămoșul său *Hasisadra*, ajuns nemuritor.

Nepotul îl roagă să-i povestească în ce chip

a căpătat nemurirea. Răspunsul este destul de complet păstrat pe tăblița XI care «din punct de vedere al frumuseții și nobleții de cugetare, este neîndoios expresiunea cea mai înaltă, cea mai isbutită a puterii creatoare poetice din întreaga literatură babiloniană».

În această parte a epopeei, Hasisadra, Noe al Chaldeenilor, șezând la umbra răcoroasă a unui copac, povestește cum a scăpat din potopul, revărsat pe pământ. Partea aceasta din poema lui Izdubar, este tradusă în bună parte în cartea *Lumi uitate*, a regretatului Profesor dela Universitatea din Iași, *Teohari-Antonescu* din care se vor reproduce aici părțile trebuitoare.

Zei hotărîră să pedepsească orașul Surippak, de pe malul Eufratului. Ea, a tot înțeleptul zău, destăinui lui Hasisadra, hotărîrea zeilor, sfătuiindu-l să se refugieze într'o corabie :

*Omule din Surippak și fu al lui Ubaratutu.  
Clădește-ți o casă de lemn, corabie-ți zidește  
Și ia ce găsești din sămânța vieții cu tine,  
Iar bunurile tale le lasă uitate și scapă-ți viața.*

Hasis-Adra ascultă de povața lui Ea ; își clădește o corabie lungă, o smoli pe dinlăuntru și pe din afară cu smoală topită și își puse înlăuntru tot ce-i trebuia pentru traiu.

*Dusei în corabie neamul copiilor mei și slugile toate  
Vitele câmpului, păsările din bătătură, une tele mele de  
lucru*

Abia trase zăvorul porții încuindu-se în lăuntru și furia zeilor se deslănțui.

Descrierea potopului este minunată și mult mai apropiată de realitate ca în descrierea biblică.

*Deodată ceva izvorî din marginea zării  
Un nor negru și gros se înalță din temelii cerului  
Iar zeul furtunilor, Ramman, făcu să bubue un tunet.  
Ninib desfăcu izvoarele adâncului și le împinse spre țărini  
Și la lumina flăcărilor se cutremură pământul,  
O zi întreagă bătu uraganul suflând cu putere  
Și ape cât munții de 'nalte se prăvăliră pe oameni  
Fratele uitase de frate și zeii pe oameni uitase.*

Potopul ținu mai puțin, decât spune în Biblie, ceea ce iarăși e mai natural. Veni năprasnic, dar trecu repede.

*Sase zile și tot atâtea nopți vijelia, potopul  
Și uraganul teribil colindară pământul  
Iar în ziua a șaptea, ploaia, potopu încetară și furtuna  
stătu  
Se liniști și marea de vânturi bătută și apele 'ndărât se  
dădură.*

Bătută de furtuni corabia plutește pe fața sbuciumată a valurilor prin mijlocul cadavrelor de tot soiul ce acopereau apele. Hasis-Adra se uită pe fereastră și plânge.

După ce s'au mai retras apele, corabia rămâne aninată pe un vârf de munte din țara Nizir, vreme de 6 zile.

Ca și Noe, Hasis-Adra dă drumul unui porumbel, apoi unei rândunele și unui corb, ca să ca-

pete știre cum e cu uscatul. Faptele se petrec întocmai ca și în legenda biblică.

După ce iese din Corabie, Hasis-Adra aduce zeilor jertfa de mulțumire. „Zei mirosiră mireasma cea bună și ca muștele în jurul jertfei se strânsură», afară de Bel, care a deslănțuit popoul, iar Istar aruncă peste înălțimile albastre «arcurile mari, colorate», curcubeul din legenda biblică.

Zeul Bel se mânie că a scăpat Hasis-Adra, dar după intervenirea lui Ea, se liniștește dând lui Hasisadra și soției sale drept locuință «Insula Fericiților».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

#### IV.\*

### Cele două descrieri ale potopului.

Asămănarea dintre descrierea potopului din biblie și cea din epoea Izdubar este vădită. Una trebuie să fie influențată de cealaltă. Întrebarea se pune : care e cea mai veche, deci care a servit drept izvor celeilalte ?

Descrierea asiriană este cea mai conformă fenomenelor naturale, după cum e cea mai precisă în arătarea regiunii unde a avut loc.

Surippak, după cercetările arheologilor, era un oraș din apropierea cursului inferior al Eufratu-



lui, care pe atunci, nu era unit aproape de gură cu Tigru.

Corabia lui Hasis-Adra, ca și a lui Noe, a fost unsă pe din afară și pe din lăuntru cu smoală. Acesta era un obicei străvechiu din Ținutul Eufratului, unde se găsește asphalt și petrol, pe când în Palestina nu e. De altfel obiceiul a rămas până în zilele noastre. Și azi se văd plute în formă de coșuri, împletite din stuf și smolite pe amândouă fețele, spre a le face impermeabile.

Pe de altă parte amănuntele catastrofei sunt mai precise, dar în acelaș timp mai potrivite ținutului, decât cele din biblie pentru Palestina.

Apa revărsată asupra pământului nu venea numai din cer ci și din adâncul pământului:

Ninib desfăcu izvoarele adâncului și le împinse spre țarini. Sufla furtună năprasnică :

*O zi întreagă bătu uraganul suflând cu putere  
Și ape cât munții de'nalte se prăvăliră pe oameni*

În acelaș timp, fie ca prevestire, fie odată cu potopul, s'au simțit cutremure de pământ.

*Și la lumina flacărilor se cutremura pământul.*

Prin urmare nu cădea numai ploi. Fenomenul era mai complicat. Luau parte forțe destructive din pământ, din cer și din văzduh.

Mai naturală este și oprirea corăbiei lui Hasisadra pe un vârf de munte «din țara Nizir». Aceasta e cunoscută. Nu sunt munți în țara Ni-

zir, ci dealuri joase, nici de 300 m. de înalte. Se găsesc în apropierea Eufratului, ca o treaptă spre șirul muntos. E mai de închipuit corabia aninată de coasta unui deal, când apele sunt umflate, decât împingerea cărăbiei lui Noe din Palestina până pe vârful Araratului, munte înalt de mii de metri, din preajma Mării Caspice.

Prin urmare din întreaga descriere precisă cuprinsă în Epopea lui Izdubar, potopul a putut fi un fenomen local, întâmplat în Mesopotamia aproape de Golful Persic.

De aici deducerea că legenda biblică este împrumutată de la Chaldei și potrivită împrejurărilor locale din Palestina.

Potopul a fost deci un fenomen natural, dar local. Cu timpul acea întâmplare s'a generalizat; din ea s'a creat o legendă care a trecut apoi de la un popor la altul.

## V.

### **Reconstituirea potopului din Mesopotamia.**

Din descrierea precisă a epopeii lui Izdubar, în legătură cu fenomenele naturale ce au loc și azi în regiunea Mesopotamiei și cele ei învecinate, s'a putut reconstitui înlănțuirea fenomenelor care au dat naștere legendei potopului.

Ținutul face parte dintr'o regiune seismică, cu numeroase și dese cutremure de pământ.

Hasisadra, om prevăzător, știind pustiirile și nenorocirile întâmplare înaintea lui, de cum a simțit cele dintâi semne ale unui cutremur de pământ, a luat precauțiuni, pregătindu-și corabia. În acest chip se poate interpreta prevestirea lui Ea, zeul înțelept, care a luat parte la sfatul lui Anu, cel puternic și Bel rășboinicul.

Catastrofa începu.

Dacă potopul ar fi fost pricinuit numai de ruperi de nouri, apele Eufratului cât de umflate, ar fi dus corabia în josul apei, spre Golful Persic. Realitatea fu alta. Deci apele râului s'au revărsat, stavilate la gură de un val puternic venit dinspre mare, atât de puternic, încât a putut să inunde, unindu-se cu apele râului, suprafeți imense de uscat.

Nu rar se întâmplă ca în vremea cutremurelor de pământ, nu numai că marea se sbuciumă, că valuri se revărsă asupra țărmului, dar ploii năprasnice cad, pricinuite de ciclonuri, uragane vijelioase ce pot ridica trombe de ape.

Asemenea nenorociri catastrofale se cunosc destul de numeroase, de pretutindeni. Un rău nu vine niciodată singur. Un asemenea uragan, întâmplat mai lunile trecute, a ras de pe fața pământului clădiri uriașe—sgărie nouri—construite în beton armat, de pe coasta Floridei.

Se cunosc asemenea nenorociri de pretutindenii. Chiar în ținuturile Golfului Persic, dar mai ales în Marea Indică, adevărate potopuri au luat naștere din întovărășirea cerului, a pământului, a mării, cum spune și în epeea asiriană.

Astfel în noaptea dinspre 1 Noembrie 1876, un ciclon nemaipomenit s'a înfundat înspre gura fluviului Brahmaputra, tocmai într'un timp când nu se isprăvisese încă fluxul de toamnă și când Marea mâniașă își întindea apele dincolo de linia obișnuită. Valurile pricinuite de către uragan, unite cu acele ale fluxului au dat năvală în șesul Brahmaputrei, au stavilat apele acestui fluviu bogat în apă și a adus o inundație pe o suprafață de 141 mile geogr. patrute, rădicându-se apa până la o înălțime de 13.7 m. Din numeroasa populațiune locală aproape un sfert de milion a perit înecată. Descrierile priveliștei de după nenorocire, întrec pe acele închipuite de pe urma potopului. Case distruse, peste tot numai ochiuri de apă, iar cadavrele oamenilor și a vitelor amestecate formau grămezi-grămezi. «S'ar fi putut spune că un adevărat potop s'a abătut peste regiune». (Suess).

De altfel nenorocirile mari din Japonia, pământul cel mai sguduit, nu vin numai de pe urma cutemurelor de pământ, destul de dese pentru ca oamenii de pe acolo să se fi obișnuit cu ele și să se fi deprins să ieie anumite precauțiuni

împotriva lor. Dușmanul cel mai rău este marea. Japonezii au un anumit termen: Tsunamis, pentru valul care vine dinspre Mare, spală țărml și pământul dindărătul lui, cu case și oameni cu tot, apoi se retrage, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat. Adesea pescarii din largul mării, nu simt nimic, dar când vin acasă, găsesc totul pus-tiit și ai lor cadavre. Dacă se ține în samă deci de groaza celor ce supravețuesc, de cultura po-poarelor de unde a pornit legenda potopului, de partea imaginațiunii și a spiritului de generali-zare a celor ce au alcătuit epopea lui Izdubar, se poate ajunge la încheerea că potopul n'a fost decât un fenomen natural, datorit unui concurs de împrejurări, cari au pricinuit mari nenorociri.

Aceasta e conclusiunea la care a ajuns E. Suess, profesorul meu de la Universitatea din Viena. El a fost cel dintâi care a căutat să des-lege problema potopului, explicându-l printr'o înlănțuire de fenomene naturale, bazându-se nu numai pe epopea lui Izdubar, dar și pe studiul legendelor create și pe aiurea.

Incheierile lui sunt în felul următor :

«1. Evenimentul cunoscut sub numele de Po-top, a avut loc în regiunea Eufратului inferior, și a avut ca element principal o inundație în-tinsă și distrugătoare a șesului mesopotanian.

«2. Pricina principală a acestei întâmplări a fost un năprasnic cutremur de pământ, care a

avut loc în Golful Persic sau mai la sud, înainte căruia s'au întâmplat alte sguduituri mai neînsemnate

«3. Foarte probabil că odată cu cutremurul de pământ, a străbătut în Golful Persic și un ciclon violent.

4. Tradiția altor popoare nu dau temei a susținea că Potopul s'a întins dincolo de ținutul Eufratului și al Tigrului, și mai puțin a spune că a cuprins întreaga față a pământului.

«Potopul a fost violent și distrugător, dar nimic nu ne îndreptățește să-l socotim prea întins.

«Iată în scurte cuvinte, cum înțelege geologul principalele trăsături ale acestei mari întâmplări firești: În vremea unei perioade de cutremure, acestea au putut să provoace revărsarea apelor din Golful Persic, în șesul de pe lângă gura Eufratului. Prevenit de aceste inundațiuni, un om prevăzător, Hasis-adra adevărat «înțeleptul care se teme de zei», își face o corabie în care să se refugieze cu ai săi. O smolește pe din afară și pe din lăuntru cum e obiceiul și azi în ținutul Eufratului.

Cutremurele se întetesc iar Hasisadra cu ai lui se urcă în corabie. Ape subpământene țâsnesc din crăpăturile pământului, iar o scoborîre a presiunii atmosferice naște uragane aducătoare de nouri și astfel furtuni și ploi întovărășesc strașnicile sguduituri subpământene. Marea și ea se

năpustește asupra șesului, valurile rădic corabia, o împinge cineștie unde în susul apei, până ce o lasă pe unul din dâmburile care mărginesc, către nord și nord-est, șesul Tigrului, mai sus de vărsarea râului Zabul mic».

## VI.

### Legenda potopului la alte popoare.

Fenomenele așa cum sunt descrise în Biblie, n'au putut avea loc în Palestina. În complexitatea lor se repetă adesea, chiar în timpurile istorice, în regiunea golfului Persic, ca și deoparte și alta a peninsulei indice. Evreii au împrumutat legenda deci de la Asirieni, adaptând-o împrumuturilor.

Unele elemente însă le-au ușurat împrumutul dând astfel legendei un aer localnic. Cutremurele de pământ sunt dese și în Siria ca și în ținutul Jordanului. Distrugerea Sodomei și a Gomorei, pusă pe sama mâniei lui Dumnezeu, se datorește unui cutremur de pământ chiar după descrierea groaznică a profetului Sofonie.

«Deosebirea dintre versiunea chaldeană și cea a Genezei este o deosebire de culoare ; descrierea Genezei a luat tonul particular ce trebuia deie viața continentală a poporului în care

s'a păstrat. În povestirea Genesei se simte o cunoaștere slabă despre mare și navigație. Astfel văslașul lipsește iar corabia se transformă într'o ladă, *arcă*».

Urmele unui potop general, nu se găsesc nici măcar la popoarele apropiate de Palestina, de și la fiecare din ele se păstrează în legendele începuturilor omenirii termenul de potop, bazat însă mai în totdeauna pe fenomene regionale, restrânse.

Important e că în mitologia Egiptenilor, nu e vorba de un potop asemănător celui Chaldean. Evenimentul din regiunea Eufратului a avut loc în vremea când civilizația egipteană era de mult înfloritoare, așa în cât lipsa în Egipt a unei povestiri proprii a Potopului, poate fi socotită ca dovada că nenorocirea n'a fost simțită în Mediterana» (E. Suess).

S'a găsit printre inscripțiile mormintelor din Egipt, povestirea pedepsirii omenirii de către zei; dar se povestește în ea de un potop, dar cu totul de altă natură.

În sfatul zeilor, Râ se plânge împotriva oamenilor ; se hotărăște pedepsirea lor și Hâthor e însărcinat cu executarea pedepsei, nu prin apă, ci prin sânge, adunat în vase și apoi vărsat ca să inunde câmpurile. Potopul are aici cu totul altă însemnătate. Este sigur însă că nu se poate re-



feri la marea catastrofă ce a dat naștere legendei chaldeene.

La Greci din potrivă, legenda Potopului se găsește limpede redată în numeroase tradițiuni. Trebuie de ținut în samă însă că insulele grecești și coasta Greciei au fost și sunt adesea sguđuite de cutremure de pământ ca și de revărsările mării. Cunoscută în istorie este întâmplarea descrisă de Herodot, când Artabaze asediază cetatea Potidea și când victoria celor asediați e datorită unui val puternic al Mării, care îneacă armata vrășmașă.

Descrierea potopului din Deukalion, nu este decât repetarea celui Chaldean. Deukalion este Hasis-adra, iar amănunțimile sunt mai precis date. «Deodată țășni multă apă din măruntaele pământului și ploae mare începu să se verse. Răurile eșiră din matcă și marea trecu peste țärm. Peste tot era numai apă și toți oamenii periră, afară de Deukalion».

La aceasta însă se adaugă și serbarea libațiunilor de apă de la Hierapolis aflat în ținutul de sus al Eufratului, ceea ce arată că legenda grecească este o variantă a celei Chaldeene, adoptată și întărită nu numai prin nenorocirile locale prospete în amintire cât și prin puterea recunoscută a imaginației și a descrierilor vioae ale Grecilor.

«Nici una din povestirile pomenite nu dovedesc

că evenimentul întâmplat la Surippak s'a întins până'n basinul Mediteran.»

Nici mai spre răsărit de Mesopotamia nu s'a întins potopul. Legendele hindușilor sunt aceleași ca și cele haldeene, numai că Hasis-adra e Satya-Vrata, căruia Vișnu îl prevestește un potop, iar corabia în loc să se anine de Ararat, e dusă tocmai pe vârful Himalaia. Slabele urme de potop, ce se găsesc în străvechile scrieri chineze, sunt dovedite că au o cauză locală. Fluviul-galbăn, în China, aduce adevărate potopuri prin revărsările lui pustiitoare.

Pe de altă parte nu există aproape regiune, unde cutremurile submarine provocând umflarea mării și devastarea ținuturilor de lângă țărmuri să nu se nască, local, legende asemănătoare aceleia a Potopului. Locuitorii insulelor Fidji povestesc de un mare potop pustiitor, după care, multă vreme ei țineau să aibă la îndemână bărci de salvare dacă s'ar mai întâmpla o nouă catastrofă. În multe din aceste relatări de nenorociri întâmplăte local, se arată limpede cauza lor, nu în ploi căzute din cer ci în marea înfuriată.

## VII.

### Catastrofe aduse de Mare

Ținuturile unde sunt dese cutremure lângă țărm, mai toate sunt devastate de furia mării în

sbucium, iar valurile produse de clocotișul Oceanelor se răspândesc pe suprafețe întinse aducând nenorociri asemenea potopului, dacă întâlnesc în cale insule joase. Unul din ținuturile bântuite de asemenea mâinii ale Mării este coasta apuseană a Americii de Sud. Multe orașe din Peru și Chile sunt distruse adese de valurile mării.

Un cutremur de pământ, din 1724 a nimicit orașul Lima în Peru, iar portul Callao a fost inundat de un val puternic venit dinspre mare. Casele au fost rase de pe fața pământului, populațiunea în întregime înecată, iar vasele din port rădicate pe deasupra zidurilor, au rămas agățate de uscat la înălțime de 16 m. deasupra mării și la o depărtare de 4 kilometri de țarm.

Nenorocirea vestită, întâmplată la Lisabona în 1755, cu resunet mai mare în lume decât al Revoluțiunii franceze, se datorește tot mării. După ce au trecut câteva sguduiri, care au năruit parte din oraș, spaima a mânat pe locuitori să se îngrămădească pe cheiul mării, socotindu-se mai în siguranță. Un val enorm i-a luat pe toți, spălând cheiul și asvârlind corăbiile din port peste ruinele caselor din oraș. De vre-o 4 ori Marea s'a retras și iarăși a spălat cheiul, iar la urmă o bună parte din acesta fu înghițit de mare, ca și multe corăbii ce erau în port, dispărute fără urmă, în adâncul fundului. E explicabil ca ase-

menea întâmplări să deie naștere la credința că în fundul Oceanului Atlantic, se găsesc orașe și cetăți prăbușită dintr'o veche insulă mare, dispărută, numită Atlantida. Iși închipuie orcine că atunci când asemenea valuri năprasnice nu întâlnesc în cale țărnul unui continent, ci o insulă joasă, ele spală tot ce prind în cale, nimicind vieți omenești ca și gospodăriile lor. Când scapă, ca prin o adevărată minune, vre un locuitor de pe insulă, grozăvenia clipei, spaima și emoția, ca și starea lui culturală îl fac să nu poată lămuri întâmplarea, înecul ca și supraviețuirea lui, de cât punându-le pe seama zeităților la care se închină, fie el Ea, Hâthor, Vișnu ori Iehovah. Mai avea vreme să bage'n seamă de unde vine potopul, când nenorocirea durează o clipă iar elementele naturii sunt și ele în revoltă?

Cu ocazia celei mai neînchipuite erupțiuni vulcanice, înscrisă în analele catastrofelor pământești, cea a vulcanului Krakatau, dintre lava și Sumatra din August 1883, s'a întâmplat cea mai complectă înlănțuire de forțe naturale, în măsură de a sdruncina buna judecată a omului celui mai stăpân pe sine. Au fost scene din cele închipuite pentru Ziua cea de pe urmă a pământului.

Vulcanul a erupt cu o putere fantastică. Ploaia de cenușe a durat zile întregi întunecând văzduhul, acoperind semănături, case și drumuri. Apelo

râurilor au fost stavilate aducând inundațiuni. Pământul se sbuciuma ca un om în tremurul frigurilor. Iar Marea, liniștită mai înainte, prinse a se svârcoli, ne mai știind de țărături. Valurile produse au trecut peste insule, ba ce e mai mult s'au propagat cu iuțala fulgerului, în tot latul Oceanului Pacific, până pe coastele Americii de Sud.

Iadul a fost însă în apropierea locului unde s'a întâmplat catastrofa. Valuri de 30-40 m. înălțime se nepustiră asupra uscatului distrugând totul în cale.

Iată câte-va mărturii rare ale teribilelor scene întâmplate :

„Curând vaporul se apropie de coasta Javei. Un tablou groaznic se presintă ochilor : coastele Javei și ale Sumatrei sunt cu totul pustiite ; peste tot se întinde aceeași culoare cenușie și mohorâtă. Au dispărut satele și copacii ; nu se văd nici măcar ruinile, căci valul înalt de 34 m. a spălat totul în cale iar la retragere a luat cu el oameni, case și plantații. Cu greu mai găsești locul portului Anjer, de oare ce nici o casă din acest oraș încântător n'a rămas. Numai temelia farului se mai păstrează. În adevăr e o scenă din judecata de apoi : Marea a trecut pe acolo și cu aceasta se spune totul”.

„Orașul Tjiringin la 48 Km. pe Insula Krakatoa, a dispărut de la cel dintâi val. Nimeni

n'a scăpat. Regentul sau șeful guvernului indigen, a invitat la reședința sa pe toți funcționarii indigeni cu neveste și copii, pentru a lua parte la o mare serbare. Aristocrația javaneză era reprezentată prin familia Regentului în număr de 57 persoane și din care 55 erau de față. Locuința a fost înghițită de valuri și cu toții au perit. N'a rămas din familia întreagă de cât 2 veri ai prințului, care n'au putut lua parte la serbare”.

Corăbiile, ca și niște coji de nucă, fură asvârlite pe uscat. Steamerul Barouw, rădicat din port, fu transportat în mijlocul unei plantațiuni de palmieri. Ereau clipe când nu se putea spune, unde încetează Oceanul și unde începe uscatul.

Natura întreagă era în revoluțiune, căci în asemenea împrejurări se înlănțuiesc fenomenele.

Un alt vulcan, a erupt, tot în lava, la 1822. Se rădica înșosant în mijlocul unui câmp numai belșug și plantațiuni. De o dată, într'o după amiază din luna Octombree, vulcanul Gunung, intră în activitate. Din zi luminată de soare, se face noapte adâncă, din cauza norilor de cenușe; atmosfera e încărcată cu gazuri înăbușitoare, râurile revarsă apă înfierbântată iar pe coastele dealurilor curg puhoai de glod clocotit.

Oamenii buimăciți, aleargă besmetici, nici ei nu știu unde. Cei mai mulți cad în drum. Vre-o câte va mii se îndreaptă spre un deluț, acoperit

de copaci rămuroși, care umbresc mormintele străbunilor. O tainică putere îi mână într'acolo. Dar, nenorocirea îi urmărește. Nici n'au apucat bine să îngenunche pe mormintele strămoșești și dealul e înconjurat din toate părțile de un uriaș puhoi de noroi ferbinte, iar spațiul pe care se aflau se micșorează într'una. Văd moartea cu ochii, cum se urcă spre ei. Astfel periră peste 2000 de oameni, în chinurile sufletești cele mai groaznice.

Peste tot se răspândi sărăcia, unde mai înainte era belșugul râvnit de mulți. Un ținut cât Germania de întins, devine pustiit. Cine a supraviețuit după groasnica nenorocire, a perit de sete și foame. «Chiar și fiica regelui din Sangar muri de foame; din regatul Dompte n'au rămas decât 40 de locuitori, din Pekal și Tombora 3».

Rănille se lecuiesc; nenorocirile cât de mari, cu vremea se uită, învălitate în ceața amintirilor. Grozăvenia clipei se schimbă la cei care au supraviețuit, într'o împânzire de fapte adevărate cu explicări închipuite, un amestec de întâmplări naturale, cu exagerări prea bine lămurite, iar cauzele nu sunt înțelese ci date, după interpretarea fiecăruia.

Inchipuiescă-și acum fiecare, pe supraviețuitorul bătrân al unor asemenea nenorociri căzute ca din senin, dar destul de dese, de și mai slabe, în asemenea regiuni. O viață de om s'a interpus

între el și vremea catastrofei. A trăit-o ca copil și povestește strănepoșilor cu amintirea slăbită de ani, văzută prin prisma minții de bătrân, care-și simte sfârșitul apropiat. Realitatea este schimbată de puterea mistică, iar credința religioasă influențează interpretarea faptelor.

Un asemenea bătrân cu barbă albă, stând la umbra palmierilor crescuți pe ruinele și pustiul satului de odinioară, este Hasisadra al Haldeilor. În prețuia vreunei sărbători mai de samă, deci sub influența credinței în supranatural, bătrânul repetă povestea de atâtea ori spusă, a valului ce s'a ridicat dinspre Mare, a furtunii ce s'a deslănțuit asupra ținutului, a ploii cu apă ferbinte, cu smoolă topită ce a căzut din cer.

Redă svârcolirile semenilor săi, țipetele ce despicau văzduhul, grozăvia ce s'a lăsat asupra lor, pentru păcatele și fărădelegile lor.

Copii și tineri ascultă, cum asculta Izdubar pe străbunul său. Ei o transmit altora. cu adăsurile proprii. Din locală nenorocirea ajunge generală, iar insula lor restrânsă, devine pământul întreg.

Așa se nascu și povestea Potopului, acolo unde s'a întâmplat, local. Din ținutul Eufratului a trecut în acel al Palestinei, unde fu folosită ca mijloc de impresionare a celor mai slabi în credință. Vulcanul sau Marea fură personificate în Ea sau



Iehovah. Svârcolirile din inima pământului, deveniră mânia Zeilor.

Un fenomen natural, complet, dar care se întâmplă și azi, fu scuturat de orice legături cu cauzele naturale, și trecut în domeniul supranaturalului spre a domina sufletele șovăelnice prin groază.

Așa se lămurește și legenda Potopului biblic.

---

---

A apărut: BCU Cluj / Central University Library Cluj

**I. SIMIONESCU**

Profesor al Universității din Iași

**OAMENI ALEȘI**

Vol. II

**ROMANII**

Un volum de 200 pag., cuprinzând  
26 de biografii

**Lei 80**

---

## CUPRINSUL

---

	<u>Pag.</u>
<i>Potopul, după Biblie</i> . . . . .	3
<i>Lămurirea fosilelor</i> . . . . .	6
<i>Epopoa lui Izdubar</i> . . . . .	11
<i>Cele două descrieri ale Potopulu i</i> . . . . .	14
<i>Reconstituirea potopului</i> . . . . .	16
<i>Legenda potopului la alte popoare</i> . . . . .	21
<i>Catastrofe aduse de Mare</i> . . . . .	24

---

---

### RĂSPANDIȚI:

### CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

*Singura bibliotecă științifică și geografică din țară.*

Prețul unei broșuri **Lei 5**

Cine trimete costul pentru 5 broșuri, capătă a 6-a, după alegere, gratuit.

---

---



## Seria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

- No. 1. Ingrijirea păsărilor de Prof. C. Motaș.
- „ 2. Despre țevărășii de Preot C. Dron.
- „ 3. Despre scarlatina de Dr. I. Gheorghiu.
- „ 4. Livada din sâmburi de G. Gheorghiu.
- „ 5. In jurul casei de M. Lupescu.
- „ 6. Casa de I. Simionescu.
- „ 7. Morcovul și alte legume de P. Roziade.
- „ 8. Sifilisul de Dr. E. Gheorghiu.
- „ 9. Temeiul îmbunătățirii vitelor de Th. Chițoi.
- „ 10. Votul obștesc de A. Gorovei.
- „ 11. Creșterea porcilor de C. Oescu.
- „ 12. Viermii de mătasă de T. A. Bădărău.
- „ 13. Ofiica sau tuberculoza de Dr. E. Gheorghiu.
- „ 14. Pelagra de Prof. V. Babeș.
- „ 15. Alegerea semintelor de C. Lacrițianu.
- „ 16. Creșterea păsărilor de Prof. C. Motaș.
- „ 17. Rătăcirile bolșeviste de Maior I. Mihai.
- „ 18. O stupină dintr'un roiu de N. Nicolaescu
- „ 19. Cum se intemeiază o vie de D. M. Cădere
- „ 20. Răsadnita și Plantele din răsad de V. Sadoveanu.
- „ 21. Leuzia de dr. E. Gheorghiu.
- „ 22. Meșteșugul vopsitului cu burueni de Art. Gorovei
- „ 23. Cum orbim de I. Glăvan.
- „ 24. Păstrarea carnei de porc de G. Gheorghiu
- „ 25. Calul de Prof. E. Udrișchi.
- „ 26. Doctorul în casă de Dr. O. Apostol.
- „ 27. Cum trebuie să ne hrănim de E. Severin.
- „ 28. Lămurirea legii dărilor de Iuliu Pascu.
- „ 29. Beția de Dr. Emil Gheorghiu.
- „ 30. Lămurirea Constituției de Artur Gorovei.
- „ 31. Boale parazitare la animale, cari trec la om de C. Motaș.
- „ 32. Folosințe nesocotite în gospodărie de I. Simionescu.
- „ 33. Mama și copilul, de Dr. M. Manicatide.
- „ 34. Indrumări spre sănătate, de Dr. I. Bordea.
- „ 35. Despre hrană, de Dr. I. Bordea.
- „ 36. Omul și societatea de Al. Giuglea.
- „ 37. Bucătăria sătencei de Maria Col. Dobrescu.
- „ 38. Sfecla de zahăr de C. Lacrițeanu.
- „ 39. Ingrășarea pământului de I. M. Dobrescu.
- „ 40. Friguri de baltă de T. Dumitrescu.
- „ 41. Banul de A. Giuglea.
- „ 42. Sfaturi practice de Ing. A. Schorr.
- „ 43. Lămurirea calendarului de A. Giuglea.

- No. 44. Conjunctivita granuloasă de *Dr. I. Glăvan.*  
 „ 45. Burueni de leac de *A. Volanschi*  
 „ 46. Sfaturi casnice de *Maica Raluca*  
 „ 47. Patlăgelele roșii de *I. Isvoreanu.*  
 „ 48. Rețete pentru gospodine de *Maica Raluca.*

**Seria C. „Din lumea largă“.**

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase.*  
 „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu.*  
 „ 3. Munții Apaseni de *M. David.*  
 „ 4. Fiulanda de *I. Simionescu.*  
 „ 5. Bucovina de *I. Simionescu.*  
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase.*  
 „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu.*  
 „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu.*  
 „ 9. Olăuda de *Ap. D. Culeu.*  
 „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motaș.*  
 „ 11-12. A. Șaguna de *I. Lupas.*  
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu.*  
 „ 14. Românii de peste Nistru de *V. Harea.*  
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu.*  
 „ 16. Lituania de *G. Năstase.*  
 „ 17. Câmpia Transilvaniei de *Ion Pop-Câmpianu.*  
 „ 18. Moldova de *I. Simionescu.*  
 „ 19. Românii din Ungaria de *I. Georgescu.*  
 „ 20. Jud. Turda-Arieș de *I. Mureșeanu.*  
 „ 21. Tara Hațegului de *Gavril Todica.*  
 „ 21. Sp. C. Hăreț de *I. Simionescu.*  
 „ 23. Danemarca de *Magda D. Nicolaescu.*  
 „ 24. N. Milescu în China de *I. Simionescu.*  
 „ 25. Cetățile Moldovenesti de pe Nistru de *Ap. C. Culea.*  
 „ 26. Românii din Bulgaria de *Em. Bucuță.*  
 „ 27. Valea Jiului de *Pompi Hossu Longin.*

**Seria D. „Știință aplicată“.**

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr.*  
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Casetti.*  
 „ 3. Industria parfumului de *E. Severin.*  
 „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei.*  
 „ 6. Industria azotului de *L. Caton.*  
 „ 7-9. Locomotiva de *Ing. Casetti.*  
 „ 10. Aeroplănul de *Dr. V. Anastasiu.*  
 „ 11. Baloane și dirijabile de *C. Mihăilescu*  
 „ 12. Betonul armat de *Ing. N. Ganea.*  
 „ 13. Gări și trenuri de *G. Șiadbei.*  
 „ 14. Instalarea unei sonerii electrice de *Stel. C. Ionescu.*  
 „ 15. Aparat de Radiofonie de *Lt. M. Zapan.*  
 „ 16. Tiparul de *V. Romanescu.*

**A apărut:**

**I. SIMIONESCU**

**ORAȘE DIN ROMÂNIA**

Volum cu 62 ilustrații — 90 lei.